

Мирослава ЛЕНДБЕЛ,
доктор політичних наук, доцент
проректор з науково-педагогічної роботи

Оксана СВЕЖЕНЦЕВА,
кандидат історичних наук, доцент
начальник відділу міжнародних зв'язків

Юлій ГОЙДАШ,
кандидат філологічних наук
начальник відділу по роботі з іноземними студентами

Михайло Нагоркін,
директор Центру інновацій і розвитку
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ОСВІТИ ТА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (ЗА ЗВІТНИМИ МАТЕРІАЛАМИ ЗА 2015-2016 н.р.)

У статті висвітлюються основні напрями інтернаціоналізації роботи Ужгородського національного університету як одного з шляхів імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, зокрема вступ вишу до спільноти європейських університетів та інших науково-освітніх міжнародних організацій, підписання білатеральних угод із закордонними вишами, активізація наукової співпраці в рамках міжнародних проєктів, сприяння академічній мобільності викладачів та студентів, підготовка викладачами англомовних програм і, як наслідок, збільшення кількості студентів-іноземців в УжНУ. Підкреслено роль інноваційних процесів для навчання, наукових досліджень та соціальної складової сучасного українського вищого навчального закладу.

Ключові слова: інтернаціоналізація освітнього простору, інноваційні процеси, наукова співпраця, академічна мобільність, Ужгородський національний університет.

В статье освещаются основные направления интернационализации работы Ужгородского национального университета как один из путей имплементации Соглашения об ассоциации между Украиной и Европейским Союзом, в частности вступление вуза в сообщество европейских университетов и другие научно-образовательные международные организации, подписание билатеральных соглашений с зарубежными университетами, активизация научного сотрудничества в рамках международных проектов, содействие академической мобильности преподавателей и студентов, подготовка преподавателями англоязычных программ и, как следствие, увеличение количества студентов-иностранцев в УжНУ. Подчеркнута роль инновационных процессов в интеграции международных аспектов в учебу, научные исследования, социальная составляющая современного украинского высшего учебного заведения.

Ключевые слова: интернационализация образовательного пространства, инновационные процессы, научное сотрудничество, академическая мобильность, Ужгородский национальный университет.

The article highlights the main directions of internationalization of Uzhhorod National University as a way of implementing the Association Agreement between Ukraine and the European Union, including accession of the university to community of European universities and other scientific and educational international organizations signing bilateral agreements with foreign universities, intensification of scientific cooperation within international projects, promoting academic mobility of teachers and students, training teachers of English language programs and, consequently, increase the number of foreign students in UzhNU. Emphasized the role of innovative processes in the integration of the international dimension in education, research and social component of modern Ukrainian higher educational institution.

Keywords: internationalization of educational space, innovative processes, scientific cooperation, academic mobility, Uzhhorod National University.

Інтернаціоналізація та модернізація освіти є ключовим вектором формування сучасної освітньої політики країн Європи та світу. Цей процес зумовлений глобалізацією сучасного світу, розвитком міжнародної співпраці, економічною, політичною, соціальною та культурною інтеграцією країн. Трансформаційні процеси, що відбуваються в українській освітній системі, спрямовані на формування глобального мислення, толерантності, навичок міжкультурної комунікації, підготовку конкурентоспроможних спеціалістів на міжнародному ринку праці.

Організаційна стратегія інтернаціоналізації освітнього простору в Ужгородському національному університеті спрямована на визначення цілей і завдань інтернаціоналізації освіти, впровадження міжнародного виміру в навчання, викладання, освітні послуги, стимулювання факультетів щодо розвитку міжнародної діяльності на інституційному рівні тощо.

На сьогодні, з метою підсилення ролі інноваційних процесів у дослідницьких розробках, УжНУ став повноправним членом **Європейської Асоціації університетів**, яка представляє та підтримує вищі навчальні заклади країн-учасниць, об'єднує їх в унікальний форум для співпраці та надає можливість слідкувати за останніми тенденціями в політиці вищої освіти і науки.

У листопаді 2015 р. ректор презентував Ужгородський національний університет на загальних зборах **Конференції ректорів Дунайського регіону**, що й стало завершальним кроком нашого вступу до об'єднання. При голосуванні всі присутні представники проголосували за вступ ДВНЗ «УжНУ» до Конференції. Конференція ректорів Дунайського регіону організовує симпозіуми, семінари, літні школи і бере участь у проєктах, фінансованих ЄС. УжНУ матиме можливість активно долучитися до робочих груп з пріоритетних напрямів Європейської Стратегії для Дунайського регіону. Саме нові можливості і стали метою нашого вступу до спільноти європейських вишів.

Важливим для подальшої співпраці, для підготовки спільних проектів з провідними вищими навчальними закладами є приєднання нашого вишу до **Східноєвропейської міжнародної мережі університетів** з центром у м. Люблін (Польща). Відповідний Договір про приєднання до цієї мережі ректором було підписано у березні 2016 року.

Пріоритетним напрямом інтернаціоналізації інституційного освітнього простору УжНУ є встановлення партнерських відносин між закладами вищої освіти. На сьогодні, з метою підсилення ролі інноваційних процесів у дослідницьких розробках, УжНУ активно співпрацює **із закордонними партнерами на основі білатеральних угод**, протягом 2015-2016 н.р. укладено 12 нових міжнародних угод про співпрацю у сфері освіти і науки. Серед них слід зазначити:

- Угода про співпрацю між УжНУ та Карловим університетом, м.Прага (Чеська Республіка)
- Угода про співпрацю з Університетом в м. Пардубіце (Чеська Республіка)
- Угода про співпрацю з Університетом в м. Порту (Португалія)
- Угода про співпрацю з Латвійським університетом (Латвія)
- Угода з Литовським університетом наук про здоров'я (Литва)
- Угода з Університетом в м. Новий Сад (Сербія)
- Університет м.Орадея (Румунія)
- Ніредьгазьким коледжем м. Ніредьгаза (Угорщина)
- Угода про співпрацю з факультетом фізики, математики та інформатики Університету ім. Я.А. Коменського м. Братислава (Словацька Республіка)
- Угода про співпрацю з Відділом експериментальної фізики Університету ім. Я.А. Коменського в м. Братислава (Словацька Республіка)
- Угода про співпрацю з греко-католицьким теологічним факультетом Пряшівського університету (Словацька Республіка)

У вказаних угодах визначено основні галузі співробітництва між вишами та досягнуто домовленості про спільні дії: наукова співпраця в рамках міжнародних проєктів; взаємодопомога у реалізації освітніх програм Erasmus+; обмін педагогічними працівниками, науковими працівниками та студентами; спільна організація курсів, практики, конференцій та семінарів; організація магістерських та докторських програм; виконання спільних дослідницьких проєктів.

За участі факультетів та структурних підрозділів університету здійснено поглиблений моніторинг міжнародної співпраці із закордонними закладами, який показав стан та перспективи подальшого співробітництва. У відповідь на розпорядження ректора факультету обрали відповідальних осіб з міжнародної співпраці та запропонували перелік партнерів, з якими можуть інтенсифікувати реалізацію укладених угод.

Базуючись на Законі України «Про вищу освіту» та «Положенні про порядок реалізації права на академічну мобільність», затвердженого постановою КМУ від 12.08.2015р. №579, в Ужгородському національному університеті розроблено «Положення про академічну мобільність студентів». Це Положення регламентує діяльність університету щодо організації академічної мобільності студентів і встановлює загальний порядок організації програм академічної мобільності студентів на території України і за кордоном.

Протягом 2015-2016 н.р. студенти та викладачі УжНУ брали активну участь у різних програмах академічної мобільності за кордоном: кредитна мобільність, семестрове навчання, навчальна і виробнича практика, мовне та наукове стажування.

7 студентів, 1 аспірант та 7 викладачів отримали стипендії Erasmus + на навчання/стажування за кордоном а саме у партнерських університетах:

- в Університеті Миколаса Ромеріса (Литва)
- в Університеті м.Фоджія (Італія)
- в Західному університеті імені Васіле Голдіша в м.Арад (Румунія)

- в Університеті в м.Орадея (Румунія)
- в Пан-Європейському університеті в м. Братислава (Словаччина)

Продовжувалась активна співпраця між УжНУ та Поморською Академією у Слупську. Вже систематичним є семестрове навчання наших студентів у польському вищому навчальному закладі за різними напрямками та спеціальностями. У цьому навчальному році 41 студент мав можливість навчатися у зазначеному навчальному закладі.

Відповідно до чинної Програми співробітництва між Міністерством освіти Словацької Республіки та Міністерством освіти і науки України про співробітництво та обміни в галузі освіти 2 викладачі факультету суспільних наук та філологічного факультету пройшли наукове стажування на різних факультетах Пряшівського університету. За цією ж програмою студенти філологічного факультету спеціальності «Словацька мова і література» пройшли 3-місячне семестрове навчання у Пряшівському університеті (22 студенти).

Семестрове навчання, вже традиційно, пройшли наші студенти різних спеціальностей в Будапештському університеті ім. Етвеша Лоранда (42 студенти).

Загалом, студенти та науковці нашого університету беруть участь у різних міжнародних конференціях та семінарах, а також проходять стажування в рамках стипендіальних програм міжнародних фондів: OeAD, DAAD, Fulbright, Вишеградського фонду, Рамкова програма SAIA, фонду імені Кірланда. Студенти-медики беруть участь у програмі IFMSA SCORE (всього понад 500 відряджень у 2015-2016 н.р.).

Позитивним показником порівняно з минулими навчальними роками є динаміка кількості іноземців, які стали учасниками академічної мобільності у нашому університеті протягом 2015-2016 н.р.

Зокрема, магістр історичного факультету Поморської академії в Слупську Якуб Горзен навчався під час другого семестру поточного навчального року на історичному факультеті УжНУ. Магістранти Євразійського національного

університету імені Л.Н. Гумільова (м.Астана, Республіка Казахстан) Рубан С.І., Онучко Т.Ю., Аментай О.М. стажувалися на кафедрах країнознавства, політології та міжнародних відносин УжНУ.

З метою поліпшення якості надання освітніх послуг у нашому вузі до читання лекцій залучаються іноземні фахівці у сфері математики, філології, міжнародних відносин, медицини. Зокрема лекції для наших студентів прочитали: видатний мислитель і діяч сучасності академік Богдан Гаврилишин, депутат Європарламенту від Словаччини Іван Штефанец, директор українсько-німецького наукового об'єднання Дарина Блохин, професор Марк Ділан (США) та інші.

У рамках стажування за програмою Erasmus+ наш університет відвідав викладач факультету фізичного виховання та спорту Університету Бабеш-Бояї (Румунія) Александр Муресан, який пройшов стажування на загальноуніверситетській кафедрі фізичного виховання УжНУ.

В університеті регулярно проводяться зустрічі студентів та викладачів з Генеральними консулами сусідніх країн та іншими іноземними високопосадовцями. Систематично в різних заходах брали участь Генеральний консул Словацької Республіки в м. Ужгород Янка Буріанова, Консули Генерального консульства Угорщини в м. Ужгород, Генеральний консул Румунії в м. Чернівці Елеонора Молдован. У жовтні 2015 року УжНУ відвідав голова Представництва Європейського Союзу в Україні Ян Томбінський, який відкрив інформаційний центр ЄС у нашому університеті.

Важливою подією у розвитку міжнародної співпраці стало урочисте засідання Вченої ради, присвячене 70-річному ювілею Ужгородського національного університету, яке відвідали науковці (понад 80 осіб) з відомих вузів дев'яти країн – Словаччини, Польщі, Угорщини, Чехії, Румунії, Німеччини, Литви, Швейцарії, США.

На базі університету традиційно проводились міжнародні наукові семінари, круглі столи, науково-практичні конференції, робочі зустрічі за участі представників зару-

біжних вищих навчальних закладів, дипломатичних установ, громадських організацій та фондів, зокрема слід відзначити:

- Міжнародний науково-практичний семінар «Партнерство України та НАТО: від стратегічних декларацій до практики тактичних дій», на якому були присутні Аташе з питань оборони Литовської Республіки в Україні та Начальник Центру з військової підготовки ім. генерала Адольфаса Раманаускаса.

- Міжнародна науково-практична конференція «Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності в сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці»;

- Міжнародна науково-практична конференція «Обмін ноу-хау для ефективного управління шенгенським кордоном між Словаччиною та Україною»;

- Міжнародна науково-практична конференція «Витоки Ужгородської унії, канонічне становлення Мукачівської єпархії та історична доля Греко-Католицьких церков ужгородської унійної традиції»;

- Міжнародна науково-практична конференція «Мови національних меншин в українсько-словацькому прикордонному регіоні»;

- «Міжнародна конференція із залучення фінансових ресурсів ЄС»;

- Он-лайн конференція «Сталий розвиток університету» за участі канадського Університету Вінніпег та українських університетів;

- Засідання Міжнародного Консорціуму з питань інтернаціоналізації освіти, під час якого 14 університетів з України, Казахстану, Литви, Польщі, Словаччини презентували свої проектні пропозиції.

Університет систематично присвоює почесні звання Doctor Honoris Causa та вручає відомим європейським науковцям за особисті наукові досягнення та розвиток і поглиблення співпраці з УжНУ, а саме:

- професору, доктору медичних наук, ректору Карлового університету (Прага) Томашу Зімі;

- професору, доктору медичних наук, директору департаменту дерматології та алергології Університету Людвіга-Максиміліана (Мюнхен) Томасу Ружичці;
- доктору наук, професору, продекану факультету математики, фізики та інформатики Університету ім. Коменського у Братиславі Петеру Кушу;
- професору, доктору медичних наук, професору Магдебурського університету ім. Отто-фон-Гуеріхе (Магдебург) Міхаелю Лютке.

У 2015 році Університет разом з науковими установами Словаччини розпочав роботу в низці проектів у рамках програми Норвезького фінансового механізму «Міжнародне співробітництво»:

- «Міжнародне молодіжне спортивне партнерство» – факультет здоров'я людини;

- «Обмін ноу-хау для кращого управління шенгенським кордоном між Словаччиною та Україною, Норвегією та Росією» – факультет суспільних наук;

- «Через комунікацію до процвітання словацько-українського прикордонного регіону (COPESU)» – філологічний факультет;

- «Інноваційно-освітні методи для підтримки партнерства – Innov Educ» - факультет інформаційних технологій.

Зокрема, в рамках проекту «Міжнародне молодіжне спортивне партнерство» було проведено зимовий табір зі сноубордингу за участі студентів та викладачів як нашого вишу, так і партнерського – Кошицького технічного університету. Також студенти та викладачі брали участь у відповідному заході в Словацькій Республіці.

За останній академічний рік успішно завершилась робота над такими проектами в рамках програми транскордонного співробітництва ЄІСП Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна:

- «Система космічного захисту від надзвичайних ситуацій – транскордонна система для передбачення надзвичайних природних явищ на основі використання

супутникових технологій в Угорщині, Словаччині, Румунії та Україні»;

- «P@NETour – Створення науково-туристичного продукту та мережевої інфраструктури для наукового туризму в прикордонних регіонах Марамуреш та Закарпаття»;
- «Інтерактивна інституційна співпраця. Історія, традиції і культура без кордонів»;
- За програмою TEMPUS завершено проект «Інноваційні лабораторії: використання відкритих інноваційних навчальних платформ та дослідницької діяльності в освіті для підприємств з метою розширення участі та інноваційного потенціалу університетів у постсоціалістичних суспільствах»;
- У рамках програми Вишеградського фонду (Visegrad Fund Project) «Інноваційний університет – інструмент інтеграції в європейський освітній і науковий простір».

Продовжувалася співпраця УжНУ з вишами-партнерами з реалізації таких міжнародних проектів:

- за програмою TEMPUS реалізовується проект «Сприяння трикутнику знань в Білорусі, Україні і Молдові»;

- у рамках програми VacFoodNet продовжується реалізація двох проектів «Покращення сприятливих умов та підвищення громадської обізнаності щодо інновацій у харчовому секторі Південно-Східної Європи шляхом багатостороннього співробітництва» та «Європейська мережа для зниження бактеріальної колонізації, а також персистенції на їжі та обладнанні харчової промисловості».

Розроблено та подано також аплікаційні заявки на проекти:

«UnAUAEU - Покращення автономії університетів в Україні на базі досвіду ЄС» у партнерстві з Королівським технологічним університетом зі Швеції в якості заявника на програму Еразмус+;

«Створення здорових та сталих громад через повторне використання колишніх територій військового призначен-

ня» у партнерстві з Університетом Орадя з Румунії в якості заявника на програму НАТО;

«Open Access Life-science Park» - створення лабораторій відкритого доступу у сфері медичних наук;

«NatuRESKUA - Enhancement of scientific and tourism infrastructure in natural reservations of Slovakia and Ukraine» - покращення наукової та туристичної інфраструктури природних заповідних територій;

«Ecopreneurship ECOSHIP - Екопартнерство»;

«Euroforester network extension EuforMOVE - Розширення мережі євролісівництва»;

«Support of Local Development, Entrepreneurship through International Co-operation SOLDETIC - Підтримка місцевого розвитку, підприємництво через міжнародну співпрацю» та інші.

Навчання іноземних студентів.

Станом на травень 2016 року в УЖНУ навчалося 462 іноземця. Всього на перший курс у 2015/2016 навчальному році прибуло 116 студентів на 5 напрямів: лікувальна справа, стоматологія, правознавство, інженерія та міжнародні відносини.

На лікувальну справу традиційно прибуло найбільше:

105 іноземців, де загалом з 1-го по 6-й курс навчається на даний час 428 студентів. На підготовчому відділенні навчається 15 абітурієнтів.

У клінічній ординатурі навчається 13 осіб.

Країни походження іноземних студентів: Індія – 374 особи; Бангладеш – 14 осіб; Зімбабве – 17 осіб; Нігерія – 15 осіб; інші країни – 42 особи.

Всього в студентському складі представлені громадяни 29 країн світу.

19 червня 2015 року була отримана ліцензія для надання освітніх послуг навчальними закладами, пов'язаних з одержанням вищої освіти, в тому числі іноземцям та особам без громадянства, в межах акредитованих програм.

Готуються відповідні документи для визнання ДВНЗ «УЖНУ» міністерством вищої освіти і науки Йорданії, що

також дозволить надавати освітні послуги громадянам вказаної країни, а також Ізраїлю.

Крім того, факультетами ДВНЗ «УжНУ» розробляються англomовні програми для навчання зазначеної категорії студентів.

Розуміння інтернаціоналізації освіти та науки в Ужгородському національному університеті представляє її як процес інтеграції міжнародного виміру у викладання та навчання, наукові дослідження, соціальні послуги навчального закладу, у розробку стратегій розвитку освіти, спрямованих на формування глобального мислення молоді з урахуванням перспектив розвитку сучасного суспільства.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р.
2. Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність», затвердженого постановою КМУ від 12.08.2015 р. №579
3. Чернякова Ж. Інтернаціоналізація інституційного освітнього простору Великої Британії / Ж. Чернякова // Порівняльно-педагогічні студії № 1(19), 2014. – С.48 – 55.
4. Чирва А.С. Інтернаціоналізація змісту освіти в університетах Канади [Електронний ресурс] / А.С. Чирва // Народна освіта. Освіта за кордоном. – електронне фахове видання. – Біла Церква 2013. – Випуск №2 (20). – Розділ 5 – Режим доступу: http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/20/index20.htm
5. Луговий В.І. Компетентісний підхід і автономія вищих навчальних закладів у концепції Закону України «Про вищу освіту» (концептуальний, нормативний і методичний аспекти)// Мобільність освіти, інноваційна культура та соціальна відповідальність як ресурси конкурентоспроможності європейських університетів: збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, 23-24 квітня 2015 р., м. Ужгород. – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2015. – С. 23 – 41.